

Motion till riksdagen 2007/08:Ub463

av **Berit Högman m.fl. (s)**

Det livslånga lärandet och högre utbildning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om det livslånga lärandet och högre utbildning.

Motivering

Alla har rätt till en god utbildning och kunskapsnivå. I alltfler länder sätts utbildnings- och forskningspolitiken i fokus. För att Sveriges position som kunskapsnation ska stärkas behövs offensiva investeringar i förskolan, skolan, vuxenutbildningen, högskolan och forskningen. Utmaningen är att bygga ett lärande samhälle med breda satsningar på utbildning på alla nivåer som ansluter till välfärdspolitikens klassiska uppgifter – att driva på förändring och modernisering av samhället.

I det nya samhälle som växer fram har utbildningen en avgörande betydelse för en persons framtida liv och yrkesliv. Det är därför det är så viktigt att utbildning görs tillgängligt för alla, inte bara för några! Den borgerliga regeringen har startat sitt arbete på det utbildningspolitiska området med att införa ett regelverk som går i helt motsatt riktning.

Det mål vi socialdemokrater satte upp att minst 50 procent av ungdomskolorna skulle gå över till högskolan överges. Det blir svårare att ta sig in på högskolan och all gymnasieutbildning kommer inte att ge högskolebehörighet. På område efter område byggs återvändsgränder in i utbildningssystemet. Barn och ungdomar som gör ”fel” val i ungdomsåren eller av en eller annan anledning inte klarar av skolans krav kommer att få det allt svårare att ta igen detta senare. Statliga resurser till komvux har minskat med en tredjedel och de fördelas inte längre efter behov utan ingår i det generella bidraget till kommunerna.

Fel! Okänt namn

Det livslånga lärandet

Att skapa goda förutsättningar till livslångt lärande har betydelse såväl för den enskilda individen som för samhället i dess helhet. För den enskilda individen ger det möjlighet till personlig utveckling och möjlighet att bättre möta nya utmaningar i en föränderlig miljö. För samhället innebär det en möjlighet att också i framtiden kunna utveckla välfärden och skapa fortsatt ekonomisk tillväxt genom att ha ett avancerat och konkurrenskraftigt näringsliv präglad av kunskap och teknisk kompetens.

Vi vill att alla människor ska ges möjlighet till återkommande kompetensutveckling och fortsatt lärande, genom hela livet. Att ha tillgång till kunskap och möjlighet att förvärva ny kunskap genom hela livet är viktigt på en alltmer kunskapskrävande arbetsmarknad.

Vi tror på ett system där människor kan välja en utbildning också en bit in i sitt yrkesliv utan alltför stora privatekonomiska insatser. Valet ska kunna göras oberoende av om utbildningen anknyter till arbetet, blir början till en ny yrkesinriktning eller enbart syftar till personlig utveckling och till att skaffa sig ny och rikare kunskap på något område.

Dagens snabba tillväxt av kunskaper innebär att utbildning inte bara kan förläggas till uppväxtåren. Lärande blir en livslång process, där perioder av yrkesarbete växlar med studieperioder.

Det är angeläget att alla elever i gymnasieskolan får en gemensam kunskapsgrund när det gäller kärnämnen. Grundläggande högskolekompetens är en viktig bas även för de elever som väljer ett yrkesinriktat gymnasieprogram då behovet av dessa kunskaper många gånger avgör hur de lyckas i sitt arbetsliv efter studierna och att de även direkt kan gå vidare till kvalificerad yrkesutbildning eller högskoleutbildning. Grundläggande högskolebehörighet är en kunskapsnivå som man även behöver för att fungera väl som medborgare.

Det behövs utvidgade och förstärkta former för vuxenutbildning, kompetensutveckling och kvalificerad yrkesutbildning. Högskolan, arbetsmarknadsutbildningen och folkbildningsarbetet är alla betydelsefulla för detta, inte minst i skogslänen där den genomsnittliga utbildningsnivån är lägre än riksgenomsnittet.

För att vi inte ska stå inför en besvärande arbetskraftsbrist är det enligt vårt sätt att se det angeläget att göra en översyn av hur utformningen av eftergymnasial yrkesutbildning ska se ut framgent. En satsning på ett ökat antal kvalificerade yrkesutbildningar, så att det kan finnas ett större utbud och en ökad tillgänglighet, är ytterst angelägen utifrån det behov av rätt utbildad arbetskraft som samhället i stort behöver och inte minst utifrån skogslänens behov.

En utbyggd kvalificerad yrkesutbildning och en struktur som tydligt visar vad de olika eftergymnasiala yrkesutbildningarna ger, hur de värderas, vad som skiljer dem ifrån högskoleutbildningar och hur man som student finansierar sina yrkesstudier skulle underlätta betydligt för dagens unga att påverka sina framtida yrkesliv.

När det t.ex. gäller vidareutbildning av redan yrkesverksamma är det angeläget att man erkänner och tillvaratar människors faktiska och reella kunskaper och kompetens oberoende av hur den har förvärvats. Det handlar om kunskaper som man skaffat sig i arbetslivet, i studiecirkeln eller på sin fritid. Validering är betydelsefull inte minst för personer som skaffat sina formella och informella kunskaper i andra länder och i andra skolsystem. Dessa personer har i dagsläget ofta svårt att bli bedömda och värderade efter sin verkliga kompetens. Det är angeläget att metoden att validera kunskap och kompetens inom olika nivåer i utbildningssystemet och i arbetslivet radikalt utvecklas och finns tillgänglig i hela landet.

Detta förutsätter att resurser ställs till förfogande för att utveckla valideringsinstrumentet.

Folkbildningen utgör för många vuxna ingången i vuxenstudielivet. Anslagen till folkbildningen måste öka! För att alla ska få plats i det moderna kunskapssamhället måste utbildningssystemet klara av att förbereda och motivera alla till fortsatt kunskapssökande och lärande. Där har folkbildningen en stor uppgift att fylla. Vi ser utbildningssystemet i dess helhet som en kedja av länkar för livslångt lärande där förskolan utgör första länken följd av grundskolan, gymnasieskolan och högskolan. Men lärandet slutar inte där. Det fortsätter hela livet. Och där har de regionala universiteten en viktig roll att spela.

Regionala universitet

De regionala universitetens roll kan inte underskattas. De har stor betydelse för regionernas utveckling på flera olika sätt. I samarbete med företag och andra intressenter i regionerna utgör universiteten en fantastisk drivkraft samtidigt som de på ett viktigt sätt deltar i regionernas utveckling.

Regioners framgång bygger i mångt och mycket på samarbetet mellan universitet eller högskola, näringslivet och staten, regionen, landstinget eller kommunerna. Det gäller särskilt de regioner som inte har riktigt stora städer inom sig, såsom skogslänen. Därför måste samarbetet mellan näringslivet och de olika lärosätena intensifieras för att det ska kunna ske en utveckling i våra regioner.

Utbildning har också alltmer uppmärksammats som en avgörande faktor för att öka tillväxten i samhället. Länder med en välutbildad befolkning har högre tillväxt. Ny kunskap och forskning har avgörande betydelse för att skapa nya jobb och företag. Forskarutbildningen är snabbt på väg att etablera sig som en spetsutbildning för alltför personer för användning såväl inom som utanför högskolan.

Det är oerhört angeläget att forskningsresurser tillförs de olika lärosätena så att inte en oproportionerlig andel hamnar på de "gamla" universiteten. Att detta sker är viktigt utifrån de olika lärosätenas utveckling. Det kan till och med vara så att forskningsmedel till de mindre högskolorna och nya universi-

Fel! Okänt namn på

teten ”skapar mer” eftersom dessa har bättre samarbete och anknytning till näringslivet i regionen.

Ett tydligt exempel på detta är den FoU-verksamhet som pågår inom klustret Paper Province och Packaging arena i Värmland. Liknande framgångar kan ses inom turismforskningen på Mittuniversitetet eller inom materialteknikforskningen på Högskolan i Dalarna.

För att stötta nya innovationer och företagsidéer är det nödvändigt att stödet till s.k. företagskuvöser/inkubatorer fortsätter!

De regionala universitetens samhällsnytta kan man inte ifrågasätta. Av detta skäl bör läkarutbildningen i Umeå utökas kraftigt. En del av denna samhällsnytta är att förse regionerna och landet med kompetent arbetskraft. Trenderna kring hur ungdomar söker utbildningar på universitetet är dock väldigt otydliga. För att bättre kunna anpassa studenter och universitet till varandra behöver dessa frågor undersökas.

En annan viktig del i detta är att universitetet ska förse regionerna med den kompetens de är i behov av. Därför vill vi att Högskoleverket ska få i uppdrag att studera vilka sökandemönster som gymnasisterna har när de söker utbildningar på högskola och universitet. Den medvetna utbyggnaden har skapat starka universitet och högskolor i hela landet. De fungerar som drivkrafter för den regionala utvecklingen på många olika sätt. De ger högt kvalificerad arbetskraft, skapar möjligheter för givande utbyten med andra delar av världen, de hjälper företag att få nödvändig spetskompetens m.m.

Den kraftiga utbyggnaden av högskolan som vi socialdemokrater startade saknar motstycke i historien och är avgörande för Sveriges utveckling. Vi måste nu fortsätta på den inslagna vägen – inte ta flera steg tillbaka. Framför allt har den stora utbyggnaden givit en positiv knuff för många regioner. Där fungerar den utbyggda högskolan som en viktig del i den regionala utvecklingen. Ökade forskningsresurser till de mindre lärosätena är ”ett måste”.

Denna utbyggnad har också varit av stor betydelse för att minska den sociala och etniska snedrekryteringen. Detta är självklart av stor betydelse för oss inom skogslänen där studietraditionen är svagare och snedrekryteringen tydligare än i andra delar av landet. Vår ambition måste vara att högskoleutbildning ska vara en levande möjlighet i varje hem.

Vi måste göra mer för att göra högskola och universitet till en reell valmöjlighet för alla.

Därför vill vi att universitetet ska öka folkhögskolekvoten vid intagningar till utbildningar och kurser.

Framtiden för Sverige ligger mångt och mycket i att ha en välutbildad befolkning. Vi kan inte och ska inte konkurrera med låga löner. Framgångsreceptet är i stället hög kompetens, både nationellt och regionalt. Därför måste det fortsatt vara ett mål att 50 procent av dem som går ut gymnasiet ska börja studera på högskolan.

Men den andra halvan av årskullen har också ett stort behov av ett rikt utbud av eftergymnasiala yrkesutbildningar. En översyn och en breddning av detta utbud är av stor vikt. Detta utbud ska också vara fördelat över hela landet, och inte minst i skogslänen.

Fel! Okänt namn på

Ansökningar till gymnasieskolans yrkesförberedande program har ökat, och det kommer att innebära att dessa elever kommer att vilja ha någon form av påbyggnad på sina yrkesinriktade studier.

Att börja studera innebär en stor förändring både ekonomiskt och socialt. Inte minst studenter från studieovana miljöer känner en tveksamhet inför högre studier. Med en väl utbyggd högskola och med goda möjligheter till distansutbildning kan trösklar till högre utbildning sänkas. Ur ett rättvise- och ett jämlikhetsperspektiv är det oerhört angeläget med ökad satsning på utbildningsplatser, ytterligare spridning av dessa och större möjligheter till distansstudier i hela landet.

Vi socialdemokrater arbetar för att jämna ut tillgången till högskoleutbildning mellan människor från olika samhällsklasser, etnisk bakgrund och bostadsort. Det har gett resultat. Den sociala och regionala snedrekryteringen minskar, och personer med utländsk bakgrund studerar nu i lika hög grad på högskolan som resten av befolkningen. Majoriteten av de studerande på högskolan är kvinnor.

Möjligheten till distansutbildning är viktig, inte minst för de mindre tätbefolkade delarna av vårt land. Distansutbildning gynnar lärande i vuxen ålder. Det underlättar för dem som av familjescäl har svårt att flytta till större orter och det leder till kompetenshöjning generellt utanför städerna. Ökade resurser till distansutbildningen är angeläget och pedagogiken kan ytterligare utvecklas. När det gäller finansieringen måste den utformas så att den stimulerar lärosätena att erbjuda distansutbildning.

Stockholm den 3 oktober 2007

Berit Högman (s)

Carin Runeson (s)

Hans Stenberg (s)

Lars Lilja (s)

Per Svedberg (s)

Berit Andnor (s)

Karin Åström (s)